

Vastuullisuus risteilytoiminnassa

Uusi Risteilytuote Suomenlahdelle ja Saimaalle –hanke

2022

Yhteistyössä

Johdanto

Vastuullisuus risteilytoiminnassa –materiaalissa käydään otsikkotasolla erilaisia vastuulliseen liiketoimintaan liittyviä asioita risteilyliikenteen näkökulmasta. Vastuullisesta risteilytoiminnasta löytyy maailmalta hyvin erityyppistä yliopistotasoisia tutkimusta. Tutkimuksissa on keskitytty joko itse risteilyvarustamon toimintaan esimerkiksi risteilyaluksien käyttämiin polttoaineisiin, jätehuollon järjestelyihin tai aluksen rungon muodon luonnolle aiheuttamiin vaikutuksiin. Toinen suurempi tutkimussuunta on risteilyliikenteen yksittäiselle kohteelle aiheuttamiin muutoksiin ja haasteisiin. Risteilyturismi aiheuttaa erityisesti pienissä satamakaupungeissa haasteita muun muassa suurien kävijämäärien vuoksi. Näitä vaikutuksia voidaan tutkia esimerkiksi sosio-kulttuurisista tai taloudellisista vaikutuksista käsin. Suurin tutkimuskohde on tietysti luonnon kestävyys risteilymatkailun kasvaessa. Tämä tutkimusalue korostuu tällä hetkellä erityisesti risteilyturismissa arktisilla napa-alueilla tapahtuvaan toimintaan.

Tässä materiaalissa asiaa katsotaan otsikkotasolla neljän eri toimijaryhmän kautta: varustamon, sataman, satamaoperaattorin, matkanjärjestäjän ja kunnan tai kaupungin näkökulmasta. Asiaa peilataan kolmen vastuullisuus teeman kautta: ympäristölliset, sosio-kulttuuriset ja taloudelliset vaikutukset. Materiaalissa pysytään tarkoituksella otsikkotasolla, koska tarkoitus on kääntää huomio erilaisiin asioihin, mitä kunkin toimijan olisi hyvä tarkastella. Erilaisia asioita voidaan varmasti listata huomattavasti lisääkin. Toinen syy otsikkotasolla pysymiseen on, että tilanteet ja kehitysvaiheet vaihtelevat eri toimijoilla ja eri paikoissa paljonkin. Toisella toimijalla voi olla erillinen kestävä kehityksen ohjelma jo toteutuksessa, kun taas toinen toimija voi olla ottamassa ensimmäisiä askelia teeman ympärillä. Nämä toimet pitää katsoa jokaisen toimijan ja paikan kanssa erikseen ja laatia oma kehityssuunnitelma, koska osa toimista voidaan toteuttaa nopealla aikataululla, kun taas osa toimista voi viedä pidemmän aikaa ja vaatia suuriakin rahallisia panostuksia toiminnan kehittämiseksi.

Kuvat: Visit Finland

Varustamo

Ympäristölliset vaikutukset	Sosio-kulttuuriset vaikutukset	Taloudelliset vaikutukset
Aluksen päästöt • käytetty polttoaine • moottorivalinnat • aluksen energiatehokkuus (sävytetyt ikkunat, aluksen maalipinta ja pinnan puhtaus, led-valaistus) • maasähkövalmius aluksissa satamassa oloaikana • jätteiden kierrätys ja asianmukainen hallinta • jätevesien puhdistukset tai viemäriverkostoon tyhjentämiset Risteilyiden reittisuunnittelu • reitin optimointi käytetyn vauhdin, reitin ja etäisyyden mukaan polttoainekulutuksen vähentämiseksi	Risteilyiden reittisuunnittelu • välttää monen aluksen yhdenaikaista saapumista satamiin (yhteistyö satamien kanssa) • ottaa huomioon aluskoko ja kohteen kapasiteetti Risteilymatkustajien ohjeistaminen • kunnioittaa paikallisia sääntöjä ja ohjeita liikuttaessa niin luonnossa kuin muuten herkissä ympäristöissä (vastuu myös risteilymatkustajalla itsellään noudattaa ohjeita) • varustamon tekemä yhteistyö paikallisen yhteisön edustajien kanssa koskien esimerkiksi sopivia retkikohteita ja kävijämääriä Viestintä • Erilaisista ympäristöön ja kestävään risteilyliikenteeseen liittyvien toimista viestintä paikalliselle yhteisölle • Osallistuminen ja viestiminen yleisesti hyväksyttyihin sertifiointi-ohjelmiin	Tulojen tuominen paikallistalouteen • tuloja paikalliseen talouteen työllistämisen kautta (esim. sataman palvelut, ravintola- ja matkailupalvelut) • sataman maksut, täydennykset alukseen • risteilyturistien tuominen kohteeseen (tulojen lähde) Henkilökunnan työehdot • palkkaus • työajat • ruokailut • majoitustilat • lomat ja matkat kotiin Tulojen tasaisempi jakaantuminen • alihankintasopimukset • maksetut korvaukset alihankkijoille

Satama ja matkanjärjestäjät

Ympäristölliset vaikutukset	Sosio-kulttuuriset vaikutukset	Taloudelliset vaikutukset
Sataman ja satamaoperaattoreiden toiminnot • maasähkö tarjolla risteilyaluksille • vaihtoehtoisten polttoaineiden tankkausmahdollisuudet • energian tuotantomuodon huomioon ottaminen ja vihreän energian suosiminen • jätevesien tyhjentämismahdollisuus viemäriverkostoon • jätteiden käsittely ja lajittelu järjestetty tehokkaasti ja hinnoiteltu järkevästi • sataman kaluston päästöjen vähentäminen • tehokkaat liikenneyhteydet satamaan ja satamasta Matkajärjestäjän toimet • paikallisten retkien ja ohjelmanpalveluiden suunnittelu ympäristöystävällisesti matkailua kestäväään ympäristöön ja matkailijoiden määrän huomioon ottaen • varmistaa asiakkaiden tietämys paikallisista tavoista ympäristön suojelun osalta ja huolehtia että luontoon ei jätetä sinne kuulumattomia esineitä	Sataman ja satamaoperaattoreiden toiminnot • tiedon välittäjä risteilyvarustamon ja paikallisen väestön välillä • tehokkaat liikenneyhteydet satamaan ja satamasta (risteilijät eivät hidasta tai estä paikallisen väestön liikkumista) • esteettömän liikkumisen varmistaminen sataman alueella • sataman turvallisen toiminnan suunnittelu ja toteutus Matkanjärjestäjän toimet • retkien ja ohjelmanpalveluiden suunnittelu ja toteutus yhdessä paikallisten kanssa, sopivat retkiaikataulut ja -reitit • sopivien ryhmäkokojen varmistaminen retkille • paikallisuuden vaaliminen ja ylläpitäminen matkailussa • henkilöstön hyvinvoinnin ja osaamisen varmistaminen	Sataman ja satamaoperaattoreiden toiminnot • sataman hankintojen suorittaminen kotimaisilta toimittajilta tai alihankkijoilta niin pitkälle kuin mahdollista • kannattavan liiketoiminnan suunnittelu ja varmistaminen • ymmärrys omien toimintojen vaikutuksesta paikalliseen talouteen, yhteistoiminnallinen palvelusuunnittelu Matkanjärjestäjän toimet • paikallisen henkilökunnan palkkaaminen niin pitkälle kuin mahdollista • paikallisen yhteiskunnan tukeminen tulojen suhteen ostamalla esimerkiksi retkipalvelut paikallisilta yrityksiltä • toiminnan pitkäjänteisyys ja läpinäkyvyys Yleistä: Henkilökunnan työehdot • palkkaus ja työ sopimukset • työajat • ruokailut • majoitustilat • lainsäädännön mukaiset lomat

Paikallinen kunta tai kaupunki

Ympäristölliset vaikutukset	Sosio-kulttuuriset vaikutukset	Taloudelliset vaikutukset
Ohjeistaminen ja määrittäminen • Matkailun ympäristövaikutusten määrittäminen ja seuraaminen • Aluesuunnittelun aktiivinen hallinnointi ja ohjaaminen (esimerkiksi maankäytön, kaavoituksen ja rakentamissäädösten osalta) • Historiallisesti ja kulttuurisen ympäristön vaaliminen ja säilyttävä huomioiminen matkailun suunnittelussa • Matkailun toimijoiden ohjeistaminen ja valvonta ympäristöön liittyvissä asioissa Ympäristön suojelua tukeva infrastruktuuri • Riittävän palveluverkoston tarjoaminen satamalle esimerkiksi jätehuollon ja sähköverkon kapasiteetin osalta (esim. sähköverkon kapasiteetti aluksen maasähkölle) • Liikenneinfrastruktuurin kapasiteetin ja erilaisten kulkumuotojen pääsyn (ml. julkinen liikenne) varmistaminen satamaan ja satamasta	Seuranta, kehittäminen ja valvonta • Matkailun vaikutusten systemaattinen seuraaminen alueella • Paikallisuuden säilymisen varmistaminen turismin ohella (paikkakunnan omaleimaisuus vs. massaturismikohde) • Matkailun ja kulttuurin yhteistyön edistäminen ja kehittäminen • Äärimmäisenä keinona turismimäärien rajoittaminen pienemmissä kohteissa Viestintä ja informaatio • Aktiivinen ja avoin viestintä ja keskustelu alueen matkailusta ja sen tulevaisuuden suunnittelusta paikallisten kanssa • Paikallisten ihmisten osallistaminen matkailun kehittämiseen ja päätöksentekoon (esim. aluesuunnittelu) • Aktiivinen vuoropuhelu matkailun yritysten kautta, yhteisten pelisääntöjen luominen ja ohjeistaminen	Tulojen ohjautuminen kehittämiseen • Matkailun rahoittaminen ja tulojen ohjaaminen kehittämiseen (esimerkiksi infrastruktuurin parantaminen, koulutuksen tukeminen) • Paikallisten ja matkailijoiden yhteisesti käyttämien palveluiden rahoittaminen matkailutuloilla • Matkailuun liittyvien yritysten tukeminen erilaisten koulutusten ja valmennuksien kautta, joilla edistetään yritystoimintaa, paikallisten tulojen ja hyvinvoinnin lisäystä Matkailun rahoituksen varmistaminen • Rahoituksen poliittiseen päätöksentekoon vaikuttaminen ja osallistuminen, niin että oma alue saa reilun osuuden esimerkiksi erilaisista matkailun tukiohjelmista • Investointiympäristön ylläpitäminen ja kehittäminen matkailun investointien varmistamiseksi • Erilaisten public-private -mallien etsiminen risteilyliikenteen investointeihin, kuten sataman terminaaleihin

Lähteet

- Caric, H. & Mackelworth, P. 2014. Cruise tourism environmental impacts – The perspective from the Adriatic Sea. Luettavissa: Ocean & Coastal Management 102, pp. 350-363. Luettu: 28.9.2022.
- CLIA. Environmental Sustainability. 2020. Luettavissa: https://cruising.org/-/media/Facts-and-Resources/CLIA_Environmental-Responsibility-Factsheet_9-June-2020_Global-US. Luettu: 15.9.2022
- Interreg Baltic. Green Cruise Port Action Plan 2030. 2021. Luettavissa: https://interreg-baltic.eu/wp-content/uploads/2021/10/12-Green_Cruise_Port_Action_Plan_2030.pdf. Luettu: 12.9.2022.
- Klein, R. A. 2011. Responsible Cruise Tourism: Issues of Cruise Tourism and Sustainability. Luettavissa: Australian Academic Press, Journal of Hospitality and Tourism Management, pp. 107-116. Luettu: 27.9.2022.
- Papathanassis, A., Lukovic, T. & Vogel, M. 2012. Cruise Tourism and Society: A Socio-economic Perspective. Kirja. Luettu: 2.10.2022.
- Papathanassis, A. 2017. Cruise tourism management: state of the art. Luettavissa: Tourism Review vol. 72, no. 1, pp. 104-119. Luettu: 29.9.2022.
- Sanchez Lopez, F. 2022. The effect of international visitors on poverty alleviation in Mexico: an approach from the misery index. Luettavissa: Journal of Applied Economics vol. 25, no. 1, pp. 839-855. Luettu: 28.9.2022.
- UNWTO. Sustainable Cruise Tourism Development Strategies. 2016. Luettavissa: Sustainable Cruise Tourism Development Strategies Tackling the Challenges in Itinerary Design in South-East Asia (e-unwto.org). Luettu: 14.9.2022.
- Valtioneuvosto. 2020. Kestävän matkailun monitieteiset mittarit kulttuuriympäristössä. Luettavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162206>. Luettu: 14.9.2022
- Visit Finland. Kestävän matkailun periaatteet. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/vastuullisuus/kestavan-matkailun-periaatteet>. Luettu: 12.9.2022.
- Visit Finland. Työkaluja vastuullisuuteen ja viestintään. Luettavissa: https://www.businessfinland.fi/490600/globalassets/julkaisut/visit-finland/tutkimukset/2018/tyokaluja_vastuullisuusviestintaan_a5_web_21012019.pdf . Luettu: 28.9.2022.